

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 51/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť J. B., t. č. vo väzbe, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 263/2008 a jeho uznesením z 5. novembra 2008 a tiež porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), čl. 5 ods. 3 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 80/2008 a jeho uznesením z 9. decembra 2008, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2009 doručená sťažnosť J. B., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 263/2008 a jeho uznesením z 5. novembra 2008 a tiež porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), čl. 5 ods. 3 a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 80/2008 a jeho uznesením z 9. decembra 2008.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu sp. zn. 0 Tp 409/08 z 15. mája 2008 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov uvedených v ustanovení § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku s tým, že väzba u sťažovateľa začala plynúť 14. mája 2008 o 00.10 h. Vyšetrovanie v prípravnom konaní bolo ukončené 27. októbra 2008. Prokurátor Okresnej prokuratúry Malacky podal 31. októbra 2008 na sťažovateľa obžalobu pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona, zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 a 2 písm. d) Trestného zákona a prečin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. c) Trestného zákona.

Okresný súd uznesením sp. zn. 1 T 263/2008 z 5. novembra 2008 vydaným na neverejnom zasadnutí rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe s poukazom, že naďalej trvajú u neho dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, ktoré sú založené na tom, že sťažovateľ je stíhaný pre tri násilné trestné činy, ktoré súvisia najmä so zmocnením sa mobilných telefónov, ako aj s tým, že sťažovateľ bol dosiaľ štyrikrát súdne

trestaný a z posledného výkonu trestu bol prepustený 29. augusta 2007. Uznesenie okresného súdu bolo sťažovateľovi doručené spolu s obžalobou podľa zistení ústavného súdu 10. novembra 2008.

Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu o ďalšom trvaní väzby sťažnosť, ktorú odôvodnil najmä tým, že okresný súd porušil jeho právo na rovnosť zbraní a kontradiktórnosť konania, ako aj právo byť prítomný na konaní a rozhodovaní o väzbe, keďže o ďalšom trvaní väzby rozhodol na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti a vypočutia sťažovateľa. Sťažovateľ tiež upriamil pozornosť krajského súdu na skutočnosť, že *„14. 11. 2008 mi uplynie zákonom stanovená 6 mesačná lehota trvania väzby, a pokiaľ do tohto dátumu nebude o ďalšom trvaní väzby právoplatne rozhodnuté, po uplynutí tohto dňa bude väzba už nezákonným obmedzením osobnej slobody, pretože uznesenie súdu o ďalšom trvaní väzby musí byť právoplatné ešte pred uplynutím lehoty väzby“*. Sťažovateľ tiež namietal, že okresný súd lehotu trvania jeho ďalšej väzby neohraničil.

Krajský súd na prerokovanie sťažnosti sťažovateľa nariadil verejné zasadnutie na 9. december 2008, na ktorom uznesením sp. zn. 4 Tos 80/2008 jeho sťažnosť zamietol. Krajský súd v odôvodnení označeného uznesenia uvádza:

„Okresný súd veľmi obozretne a v súlade s procesnými ustanoveniami dňa 05. 11. 2008 rozhodoval o ďalšom trvaní väzby aj v neprítomnosti obžalovaného na neverejnom zasadnutí senátu okresného súdu. Vyšetrovanie v prípravnom konaní bolo ukončené dňa 27. 10. 2008, kedy ani obvinený ani jeho obhajca výslovne nepožiadali o prítomnosť na prípadnom rozhodovaní o trvaní ďalšej väzby, preto postup okresného súdu bol zákonný.

Trestný poriadok explicitne neustanovuje, dokedy má súd konajúci vo veci rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby, avšak musí rozhodnúť najneskôr pri preskúmaní obžaloby (§ 242 Tr. por.), resp. pri predbežnom prejednaní obžaloby (§ 244 ods. 5 Tr. por.). Uvedené platí za podmienku, že základná alebo predĺžená väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie neuplynie do termínu preskúmania obžaloby súdom konajúcim vo veci. Ak by väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie mala uplynúť pred preskúmaním obžaloby, potom je potrebné rozhodnúť súdom o ďalšom trvaní väzby najneskôr v deň, na ktorý prípadne koniec väzobnej lehoty ustanovenej pre prípravné konanie. Opačný výklad

hore uvedených ustanovení by nekorešpondoval s ustálenou judikovanou súdnou praxou Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.“

Krajský súd v označenom uznesení ďalej konštatoval, že *„postup a rozhodnutie okresného súdu v tomto prípade bolo v súlade so stavom veci a so zákonom“*, a zdôraznil, že *„v tomto štádiu konania vo veci nedošlo k takým zmenám, ktoré by viedli k prehodnoteniu dôvodov väzby, na základe ktorých by musel byť obžalovaný prepustený z väzby na slobodu. V prípade uznania viny obžalovanému hrozí vysoký trest, pričom ide o 3-krát súdne trestanú osobu pre úmyselnú trestnú činnosť, pretože inkriminovanej trestnej činnosti sa mal dopustiť krátko po tom, ako bol 29. 08. 2007 prepustený z výkonu trestu odňatia slobody... Je tu teda reálna obava, že by v trestnej činnosti mohol pokračovať.“* V záverečnej časti odôvodnenia označeného uznesenia krajský súd uviedol:

„Treba ale vytknúť okresnému súdu, pokiaľ v závere písomne vyhotoveného uznesenia uviedol, že vo veci rozhodol sudca pre prípravné konanie, pričom ako to vyplýva zo zápisnice o neverejnom zasadnutí zo dňa 05. 11. 2008 (č. l. 439 - 440), v predmetnej trestnej veci konal a rozhodoval (v súlade so zákonom) trojčlenný senát okresného súdu.“

Sťažovateľ namieta, že okresný súd porušil jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru a práva podľa čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 paktu v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy a krajský súd porušil jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), čl. 5 ods. 3 a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy.

Podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a jeho práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru okresným súdom malo dôjsť *„tým, že po uplynutí zákonom stanovenej lehoty väzby, ktorá uplynula 14. 11. 2008, uznesenie OS MA ešte nenadobudlo právoplat. a ako také nemôže byť titulom pre zákonnú väzbu, keďže som po uplynutí 14. 11. 2008 nebol prepustený z väzby na slobodu, OS MA definitívne porušil mnou označené základné práva“*.

Sťažovateľ ďalej namieta, že o ďalšom trvaní väzby rozhodoval okresný súd na neverejnom zasadnutí bez jeho vypočutia a zároveň bez toho, aby mu pred rozhodovaním o väzbe doručil obžalobu. Takýmto postupom okresného súdu došlo podľa neho k porušeniu jeho práv „na prístup na súd, právo na súdnu ochranu, princíp rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania, právo na obhajobu, ako aj princíp právnej istoty“. Sťažovateľ tiež namieta, že z napadnutého uznesenia okresného súdu z 5. novembra 2008 nie je zrejmé, či rozhodoval senát alebo sudca pre prípravné konanie. Okrem už uvedeného je sťažovateľ toho názoru, že „Okresný súd MA tým, že mi odňal možnosť vyjadriť sa pred súdom ku dôvodnosti ďalšieho trvania väzby ma zbavil dvojinštančnosti rozhodovania o väzbe, čo je porušením vyššie uvedených práv na súdnu a inú právnu ochranu“. K nedoručeniu obžaloby pred rozhodovaním o väzbe sťažovateľ uvádza, že „Nedoručením obžaloby pred rozhodovaním o dôvodnosti väzby som bol v situácii, kedy som nevedel, ktoré skutočnosti v obžalobe sú pre pokračovanie mojej väzby podstatné a či výsledky vyšetrovania odôvodňujú moje postavenie pred súd“. Za ďalšie pochybenie okresného súdu sťažovateľ považuje skutočnosť, že okresný súd v napadnutom uznesení „neohraničil časovo trvanie mojej väzby a teda nestanovil určitú dobu jej trvania, čím porušil čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy SR a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 Dohovoru“.

Vo vzťahu k postupu krajského súdu a jeho uzneseniu z 9. decembra 2008 sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že „KS BA rozhodoval na verejnom zasadnutí čím sčasti korigoval pochybenie OS MA v tom zmysle, že ma nevypočul pred rozhodnutím o väzbe, ale takýmto postupom som bol definitívne zbavený práva na dvojinštančné konanie“. Sťažovateľ ďalej argumentuje, že pokiaľ do 14. novembra 2008 nebolo o ďalšom trvaní väzby právoplatne rozhodnuté, po uplynutí tohto dňa bolo už ďalšie trvanie jeho väzby nezákonným obmedzením jeho osobnej slobody. Sťažovateľ namieta, že krajský súd v napadnutom uznesení nezaujal stanovisko k tejto jeho námietke a nevysporiadal sa s ňou. Preto je rozhodnutie krajského súdu z 9. decembra 2008 podľa sťažovateľa arbitrárne, a teda porušujúce jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ sa nestotožňuje s argumentáciou krajského súdu a namieta odôvodnenie jeho uznesenia, podľa ktorého „okresný súd veľmi obozretne a v súlade s procesnými

ustanoveniami dňa 05. 11. 2008 rozhodoval o ďalšom trvaní väzby aj v neprítomnosti obžalovaného na neverejnom zasadnutí senátu okresného súdu. Vyšetrowanie v prípravnom konaní bolo ukončené dňa 27. 10. 2008, kedy ani obvinený ani jeho obhajca výslovne nepožiadali o prítomnosť na prípadnom rozhodovaní o trvaní ďalšej väzby, preto postup okresného súdu bol zákonný.“. Tvrdenie okresného súdu je podľa sťažovateľa nelogické a arbitrárne, pretože „ja som nemohol predpokladať konanie prokurátora, teda či sa stotožní s názorom vyšetrovateľa PZ a podá obžalobu, a či súd bude toho názoru, že dôvody väzby trvajú“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal vo veci jeho sťažnosti tento nálezh:

„1) Základné právo J. B. postupom - uznesením sp. zn. 1 T 263/2008 zo dňa 05. 11. 2008 bolo Okresným súdom v Malackách porušené podľa čl. 1 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianských a politických právach.

2) Krajský súd v Bratislave postupom a uznesením sp. zn. 4 Tos 80/2008 zo dňa 09. 12. 2008 porušil právo J. B. podľa čl. 1 ods. 1, čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3) Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Tos 80/2008 z 09. 12. 2008 a uznesenie Okresného súdu v Malackách sp. zn. 1 T 263/2008 z 05. 11. 2008 zrušuje a Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby J. B. prepustil bezodkladne na slobodu.

4) Sťažovateľovi J. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1.500, eur.“

Sťažovateľ priložil k sťažnosti aj žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenia sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo

o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 9 ods. 4 paktu každý, kto je zatknutý alebo je vo väzbe, má právo na konanie pred súdom, aby súd mohol bez meškania rozhodnúť o právoplatnosti jeho zadržania a nariadiť jeho prepustenie, ak väzba nie je zákonná.

Podľa čl. 14 ods. 1 paktu všetky osoby sú si pred súdom rovné. Každý má úplne rovnaké právo, aby bol spravodlivo a verejne vypočutý nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje buď o jeho právach a povinnostiach, alebo o akomkoľvek trestnom obvinení vznesenom proti nemu.

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru a podľa čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 paktu v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 263/2008 a jeho uznesením z 5. novembra 2008

Pri preskúvaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv podľa ústavy a listiny a označených práv podľa dohovoru a paktu postupom okresného súdu v konaní vedenom sp. zn. 1 T 263/2008 a jeho uznesením z 5. novembra 2008, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, z ktorého vychádza aj čl. 127 ods. 1 ústavy.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je princíp subsidiarity jeho právomoci ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

V danom prípade mal sťažovateľ právo podať proti namietanému postupu okresného súdu v konaní vedenom sp. zn. 1 T 263/2008 a jeho uznesení z 5. novembra 2008 sťažnosť (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodovať o sťažnosti sťažovateľa vylučuje právomoc ústavného súdu. Preto ústavný súd po predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), čl. 5 ods. 3 a čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s porušením čl. 1 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 80/2008 a jeho uznesením z 9. decembra 2008

Pri preskúmaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv podľa ústavy a označených práv podľa dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 80/2008 a jeho uznesením z 9. decembra 2008, ústavný súd vychádzal zo sťažovateľových námietok, podľa ktorých

a) bol rozhodnutím krajského súdu „*definitívne zbavený práva na dvojinštančné konanie*“, keďže okresný súd rozhodoval o ďalšom trvaní jeho väzby na neverejnom

zasadnutí a bez jeho prítomnosti,

b) je právny názor krajského súdu, podľa ktorého okresný súd postupoval v súlade so zákonom, ak o ďalšom trvaní väzby rozhodoval na neverejnom zasadnutí z dôvodu, že obvinený ani jeho obhajca výslovne nežiadali, aby boli prítomní pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby, nelogický a arbitrárny, keďže sťažovateľ nemohol predpokladať „*konanie prokurátora, teda či sa stotožní s názorom vyšetrovateľa PZ a podá obžalobu, a či súd bude toho názoru, že dôvody väzby trvajú*“,

c) bola jeho väzba po 14. novembri 2008 nezákonná, pretože podľa jeho názoru uznesenie príslušného súdu o ďalšom trvaní väzby musí byť právoplatné ešte pred uplynutím lehoty, na ktorú bola jeho väzba v prípravnom konaní predĺžená,

d) namietané uznesenie krajského súdu je arbitrárne, a teda porušujúce jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože krajský súd v ňom nezaujal stanovisko k námietke sťažovateľa o nezákonnosti trvania väzby po 14. novembri 2008 a nevysporiadal sa s ňou.

Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa, ktoré sú uvedené v bodoch a) a b) je podľa názoru ústavného súdu podstatné to, že o sťažnosti sťažovateľa proti namietanému uzneseniu okresného súdu rozhodoval krajský súd na verejnom zasadnutí, na ktorom sa sťažovateľ zúčastnil, a mal teda možnosť vyjadriť sa k dôvodom ďalšieho trvania svojej väzby. Tým, že krajský súd nariadil verejné zasadnutie, napravil pochybenie, ktorého sa dopustil okresný súd, keď o ďalšom trvaní väzby rozhodoval na neverejnom zasadnutí a bez vypočutia sťažovateľa. Zároveň zo spisovej dokumentácie vyplýva, že o ďalšom trvaní väzby rozhodoval tak okresný súd, ako aj krajský súd, t. j. bola zachovaná dvojinstančnosť konania. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že uvedené námietky sťažovateľa sú zjavne neopodstatnené.

K námietkam sťažovateľa uvedeným v bodoch c) a d), podľa ktorých bola jeho väzba po 14. novembri 2008 nezákonná a rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne, keďže v ňom nezaujal stanovisko ku kľúčovej námietke sťažovateľa, považoval ústavný súd v prvom rade za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, ktorú uplatňuje v obdobných veciach.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 dohovoru ústavný súd uvádza, že v zmysle jeho judikatúry je v ustanoveniach čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu obsiahnuté tak právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, ako aj právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu, alebo byť prepustený počas konania, teda práva, ktoré vyplývajú tak z čl. 5 ods. 3, ako aj čl. 5 ods. 4 dohovoru (obdobne III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05). Uvedené požiadavky sa vzťahujú aj na práva podľa čl. 9 ods. 4 paktu.

Každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, ale aj II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00, I. ÚS 115/07). Porušenie zákona v prípade rozhodovania o väzbe preto spravidla zakladá tak porušenie čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj porušenie dotknutých ustanovení čl. 5 dohovoru, prípadne ustanovení čl. 9 ods. 4 paktu.

Vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. III. ÚS 135/04) poukazuje na to, že čl. 17 ústavy, ako aj čl. 5 dohovoru obsahujú nielen jej základné hmotné, ale aj procesné atribúty práva na osobnú slobodu, t. j. vrátane práva na spravodlivé súdne konanie pri jej pozbavení, a preto na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe sú aplikovateľné tieto špeciálne ustanovenia o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenia obsiahnuté v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci De Wilde et. Al. v. Belgicko z 18. júna 1971, séria A, č. 12, § 76) a čl. 46 ods. 1 ústavy. Uvedené závery možno aplikovať aj na vzťah medzi čl. 9 ods. 4 a čl. 14 ods. 1 paktu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd preskúmaval sťažnosť sťažovateľa v rozsahu namietaného porušenia čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 a 3 dohovoru, ktorého implicitnou súčasťou sú aj záruky práva na spravodlivé súdne konanie vyjadrené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 14 ods. 1 paktu.

V zmysle čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, resp. čl. 5 ods. 1 a 3 dohovoru nemôže byť titulom pre držanie vo väzbe znamenajúce obmedzenie osobnej slobody len skutočnosť, že bola podaná obžaloba, bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovne konajúcim súdom rozhodlo ešte predtým, ako uplynie lehota, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní naposledy predĺžená (I. ÚS 6/02, I. ÚS 204/05, III. ÚS 271/06, I. ÚS 115/07, I. ÚS 187/07). Samotná skutočnosť, že vec bola postúpená súdu, nie je postačujúca na splnenie kritéria „zákonosti“ väzby v zmysle čl. 5 ods. 1 dohovoru a nemôže bez príslušného súdneho rozhodnutia odôvodniť ďalšie trvanie väzby (Stasaitis c. Litva z 21. marca 2002, § 59 až § 61).

Pre posudzovanie sťažnosti sťažovateľa je podstatné to, že sťažovateľ ňou nenamieta absenciu dôvodov na ďalšie trvanie väzby, ale skutočnosť, že po podaní obžaloby 31. októbra 2008 nedošlo do 14. novembra 2008 k vydaniu právoplatného uznesenia príslušného súdu, ktorým by bolo vyslovené ďalšie trvanie väzby aj po 14. novembri 2008. Poukazuje na to, že okresný súd síce rozhodol o ďalšom trvaní väzby 5. novembra 2008, avšak toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť až 9. decembra 2008, keď krajský súd namietaným uznesením rozhodol o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa, teda po uplynutí lehoty posledného rozhodnutia o trvaní väzby v prípravnom konaní.

Základnou zásadou, ktorej sa sťažovateľ dovoľáva, je, že obmedzenie osobnej slobody väzbou sa musí vždy a bezvýnimočne opierať o právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu. Absencia takéhoto rozhodnutia znamená podľa jeho názoru porušenie označených článkov ústavy a dohovoru. Za týchto okolností bolo úlohou ústavného súdu v tomto konaní zaujať stanovisko k tomu, či aj neprávoplatné uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 T 263/2008 z 5. novembra 2008, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 10. novembra 2008, je dostatočným právnym titulom na ďalšie trvanie väzby sťažovateľa po 14. novembri 2008.

Podľa § 83 ods. 1 Trestného poriadku proti rozhodnutiu o väzbe je prípustná sťažnosť. Sťažnosť nie je prípustná, ak o väzbe rozhoduje odvolací súd alebo dovolací súd,

ak zákon neustanovuje inak.

Podľa § 83 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku odkladný účinok má iba sťažnosť prokurátora proti rozhodnutiu o prepustení obvineného z väzby alebo proti rozhodnutiu, ktorým nebola predĺžená lehota väzby.

Z citovaných ustanovení Trestného poriadku nepochybne vyplýva, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 T 263/2008 z 5. novembra 2008 bolo predbežne vykonateľné, hoci ešte nenadobudlo právoplatnosť. Je to zrejmé zo skutočnosti, že sťažnosť, ktorú sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal, nemala v zmysle § 83 ods. 3 Trestného poriadku odkladný účinok.

Z uvedených úvah možno vyvodiť záver, že neprávoplatné, ale predbežne vykonateľné uznesenie všeobecného súdu o väzbe spĺňa podmienku existencie rozhodnutia všeobecného súdu o trvaní väzby v zmysle čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 a 3 dohovoru. Tento právny záver vyplýva aj z doterajšej judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 252/08, III. ÚS 330/08, IV. ÚS 139/08), ktorú možno považovať za ustálenú.

Ústavný súd považoval za potrebné poukázať aj na skutočnosť, že z jeho ústavného postavenia vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok

porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

V odôvodnení namietaného uznesenia krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Trestný poriadok explicitne neustanovuje, dokedy má súd konajúci vo veci rozhodnúť o ďalšom trvaní väzby, avšak musí rozhodnúť najneskôr pri preskúmaní obžaloby (§ 242 Tr. por.), resp. pri predbežnom prejednaní obžaloby (§ 244 ods. 5 Tr. por.). Uvedené platí za podmienku, že základná alebo predĺžená väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie neuplynie do termínu preskúmania obžaloby súdom konajúcim vo veci. Ak by väzobná lehota ustanovená pre prípravné konanie mala uplynúť pred preskúmaním obžaloby, potom je potrebné rozhodnúť súdom o ďalšom trvaní väzby najneskôr v deň, na ktorý prípadne koniec väzobnej lehoty ustanovenej na prípravné konanie...“

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že krajský súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s námietkou sťažovateľa o nezákonnosti jeho väzby po 14. novembri 2008, aj keď explicitne neuviedol, že rozhodnutie konajúceho súdu nemusí do uplynutia väzobnej lehoty ustanovenej pre prípravné konanie nadobudnúť právoplatnosť. Preto nemožno namietané uznesenie krajského súdu považovať ani za zjavne neodôvodnené, ani arbitrárne, pričom navyše korešponduje s už uvedenými právnymi názormi ústavného súdu.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu je tiež posúdiť, či tento nie je zjavne neopodstatnený. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti návrhu hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru a paktu postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 80/2008 a jeho uznesením z 9. decembra 2008 dospel k záveru, že medzi nimi neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by mu po prijatí sťažnosti umožňovala rozhodnúť o ich porušení. Preto ústavný súd v tejto časti odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2009